

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název: Školní a poradenská trajektorie dítěte s Aspergerovým syndromem

Autorka: Klára Lampová

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Veronika Pavlas Martanová, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Hana Sotáková

Bakalářská práce Kláry Lampové zpracovává v současné době stále více řešené téma zařazení dítěte s Aspergerovým syndromem (poruchou autistického spektra) na běžné základní škole. Studentka pojala dané téma poměrně originálním způsobem, kdy postavila svou výzkumnou studii na rozhovorech přímo s jedinci s Aspergerovým syndromem (dále také AS) a jejich matkami.

V teoretická části práce vytváří autorka základ pro svou výzkumnou studii. Prostudovala očividně množství kvalifikačních prací na dané téma, kde čerpala inspiraci ke svému pojetí. Zároveň přidává základní teoretické opory z českého prostředí, které obohacuje o zahraniční studie analyzující problematiku školní docházky žáků s AS, nároků na vzdělání a informovanost učitelů pracujících s danými žáky a častými poradenskými problémy řešenými psychologem a dalšími poradenskými pracovníky. Teoretický rámec práce považuji za dostačující, i když nejsou zahrnuta například školní poradenská pracoviště a další podpůrné služby facilitující zařazení žáků do běžných tříd, což přičítám tomu, že studentka v empirické části pracuje s jedinci, kteří ukončili povinnou školní docházku před určitou dobou. K teoretické části mám pouze drobné připomínky, na straně 9 je uvedeno, že S. Baron-Cohen stanovuje jako jednu z oblastí, kde se objevuje u jedinců s PAS specifické narušení je oblast komunikace, pod tím přidává, že Thorová tvrdí, že vývoj řeči u jedinců s PAS může být v některých případech opožděn, ale téměř vždy ho nakonec jedinci “doženou” a řeč je v normě. Domnívám se, že zde by si to zasloužilo vysvětlení, aby čtenář, který není více obeznámen s problematikou poruch autistického spektra, nebyl zmatený. Tento rozdíl totiž přímo odkazuje na to, co studentka ukazuje i v empirické části, tedy že u dětí s AS může dojít k pozdní diagnostice nebo špatné interpretaci jejich problémů na základě toho, že nevykazují významné rozdíly oproti normě v řeči jako takové, ale spíše v jejím využití pro sociální komunikaci a interakci. Dále jsem shledala, že v kapitole 1. 1. 2 Diagnostika Aspergerova syndromu se opakuje žádoucí postup

při diagnostice ve snaze shrnout kapitulu, což považuji za nadbytečné. Za zajímavou považuji zmínku o rozdílech v práci a ukotvení práce asistenta pedagoga a osobního asistenta, což je v současné době velmi aktuálním tématem, škoda jen, že to autorka zmiňuje jen velmi stručně a nevrací se k tomu ve výzkumné části.

Empirická část je založena na kvalitativní metodologii a zpracovává téma pomocí analýzy polostrukturovaných rozhovorů se 4 jedinci s AS a jejich matkami. Metodologický postup považuji za přiměřený tématu, průběh výzkumu je dostatečně popsán. Na základě analýzy rozhovorů byly vytvořeny kategorie, v jejichž rámci jsou prezentována získaná data. V této části postrádám přepisy rozhovorů (byť v přílohách), kde by bylo možné dohledat, podpořit vytvoření uvedených kategorií. Je uvedena jen jedna ukázka rozhovoru s chlapcem, rozhovory s matkami nejsou ukázány vůbec, přitom se ve sledovaném počtu nejedná o tak rozsáhlý materiál. I když studentka uvádí konkrétní úryvky rozhovorů přímo v textu, nejsou vždy zcela průkazné, někdy je uvedeno: "...podobně jako ostatní, během své cesty školní docházkou procházel určitým vývojem..." (např. Strana 47), ale v textu jsou uvedeny už jen výroky 1 dalšího chlapce, nemáme tedy možnost zjistit, do jaké míry je to založeno na odpovědích respondentů. Navrhovala by také vnitřní členění některých kategorií (nebo jejich rozdělení), kapitola "Komunikace s žáky a učiteli" zahrnuje problémy v komunikaci vzhledem k sociální interakci se žáky, domlouvání se s učiteli, nepochopení instrukcí, komunikace v rámci práce na úkolu, každá z oblastí je pak stručně zmíněna. Vzhledem k tomu, že se jedná o jednu ze specifických oblastí u daných žáků a kvalita komunikace v rámci sdělování instrukcí či sociální interakce je velmi odlišná, doporučovala bych ji rozdělit, ať už podle obsahu a funkce komunikace nebo podle účastníků (učitel - žák; žák - spolužáci atd.).

Z formálního hlediska jsem neshledala v práci větší nedostatky kromě občasných překlepů a grafických nepřesností (chybějící uvozovky u citace). Není tedy důvod z tohoto důvodu snižovat hodnocení práce.

Celkově hodnotím práci jako zdařilou, splňující nároky na daný stupeň kvalifikační práce a **doporučuji ji k obhajobě.**

Podněty k obhajobě:

- Jakým způsobem by bylo možné přestrukturovat kategorii Komunikace s žáky a učiteli, proč se studentka rozhodla tuto kategorii pojmout takto široce, bylo by možné ji specifikovat konkrétněji? Jak?

- Při čtení práce mi často vyvstávala otázka Proč? Například, když jsou popisovány obtíže v navazování kamarádských vztahů (jeden kamarád “taky zvláštní”, podpora ze strany dívek ve třídě), zajímala by mě, proč se zrovna tyto dva aspekty objevily opakovaně, co to vypovídá o specifikách žáka s AS? Jak je možné to využít při jeho začlenění do třídy?
- Autorka velmi akcentuje malou informovanost pedagogů a odborníků jako důvodu pozdívky stanovení diagnózy. Jaké další faktory ale mohou mít podíl na tom, že k diagnóze Aspergerova syndromu dochází u jedinců v některých případech až v průběhu povinné školní docházky nebo dokonce až v dospělosti?

V Praze, dne 26. 5. 2019

PhDr. Hana Sotáková